

zöme a késő népvándorláskorra (1 cölöplyuk, 3 gödör, 2 ház, 2 kemence) és a középső neolitikumra (1 ház, 2 gödör, 1 árok) datálhatóak. Utóbbiból származó leletek egy része a Szamos vidéki festett kerámia kultúrkörébe tartozik.

PINTYE GÁBOR

168. Ópusztaszer, Kisműrét-É (KÖH 33614)

(Csongrád megye) Sza?

Az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark területére tervezett Vendégforgalmi kiszolgáló épület, Látogatóközpont, Karbantartó- és örökségműhely létesítéséhez kapcsolódó beruházásokhoz előzetes régészeti dokumentáció összeállítására volt szükség. A tanulmány elkészítéséhez kapcsolódó terepi munkálatokat 2013. augusztus 22-én kezdtük el.

A tervezett beruházások az Emlékpark területén több helyen földmunkával járó változtatásokat jelentettek. Az Emlékpark DNy-i részén tervezett Karbantartó- és örökségműhely közelében elhelyezkedő Kisműrét-É szarmata kori lelőhely kiterjedésének terepbejárással és kis méretű, szisztematikus mintavételi gödrök létesítésével történő pontosítása volt a cél.

A vizsgált területet a munka elvégzésekor erdő és hozzá kapcsolódó erőtéljes aljnövényzet fedte. Ez a terület terepbejárásra alkalmatlan volt. Az emlékpark területén kívül, D-i irányba található földterületek sem bizonyultak terepbejárásra alkalmasnak, mivel egy részén legelő, másik részén tarló helyezkedett el. A lelőhely kiterjedésének pontosítása érdekében, azokon a területeken, ahol sem a terepbejárás sem egyéb lelőhelydiagnosztikai módszer alkalmazására nem volt alkalmas terepviszony, a tervezett beruházással érintett részeket öt különböző ponton kis felületű mintavételi gödröket nyitottunk (lapátpróba). A megnyitott szelvényekben, négy esetben, 15–20 cm mélységben a világossárga homokos altalaj jelentkezett, helyenként talajlazító és szántásnyomokkal. Az ötödik mintavételi gödörben az erdőtelepítéshez talajlazítóval átforgatott réteg alatt, a többi szelvénytől eltérő módon, a mai felszíntől 45 cm mélységben egy rendkívül kötött állagú, sötétbarna homokos talajréteg jelentkezett. Leletanyagot ugyan nem tartalmazott és egyértelműen beásás sem rajzolódott ki, de az eltérő talajszerkezet utalhat egy régészeti jelenség visszatöltődésére (pl.: vízlevezető árok). Ennek alapján feltételezhető, hogy a lelőhely kiterjedése ebbe az irányba növekszik.

Munkatárs: Molnár Zsolt.

SÓSKUTI KORNÉL

169. Öreglak, Öreglaki Állami Gazdaság (KÖH 47983)

(Somogy megye) Kk, Kú

A kaposvári múzeum numizmatikai anyagának rendezése során egy kisebb zacskó érmét találtunk Öreglak megnevezéssel, valamint két kisebb feljegyzéssel. Az éremlelet a lelőhely-adatbázisban nem szerepel, a fenti lelőhely néven török kori sírról tesznek említést. A feljegyzésekből és visszaemlékezésekből az alábbi derül ki: 1966-ban hídmérleg építése közben, egy 2×2 m-es szelvényben, 150–160 cm-es mélységben szabályos irányú csontvázak voltak. A helyszínen dolgozó munkások összevették az érméket, nem sikerült mindet összegyűjteni. Az egyik sír mellett, aminek tájolása DNy–ÉK volt, deréktájon kerültek elő valamilyen vászonanyagban, egy gombócban az

érmék. A leletben eredetileg 67–70 db pénz lehetett, jelenleg 60 db érmét leltározunk be, és helyeztünk el a Numizmatikai Gyűjteményben. A leletben magyar dénárok, osztrák garas és krajcár, erdélyi és lengyel garasok, valamint ragúzai dénárok vannak. Az érmék kibocsátási ideje: 1492–1660.

VARGA MÁTÉ

170. Öreglak, Templom (KÖH 85829)

(Somogy megye) B, Á, Kk

A Somogyvár–Öreglak–Lengyeltóti aggregációs optika elektronikus hírközlési építmény földmunkáinak idején 2013. június 4–5-én régészeti felügyeletet végeztünk Öreglak községben. Közvetlenül a templom mellett, attól ÉNy-i irányban, egy kb. 30 m-es szakasról, a járda és az úttest között, a bolygatott földben több régészeti leletet (állatcsont, kerámia) is gyűjtöttünk. A kerámiák a 13–15. századból származnak, 3 töredék az urnamezős kultúrához köthető. A lelőhelyet kiterjesztettük a templom területére is, mert felmerült annak középkori eredete. A lelőhely mérete kb. 90×40 m.

VARGA MÁTÉ

171. Órtilos, Bogárdi-dűlő Dél (KÖH 84491)

(Somogy megye) Kk

A Csongói kistérségben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztéséhez készült előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. június 25–27. között végezték el az MNM NÖK munkatársai. A terület sávos bejárása a tervezett nyomvonal tengelyétől 50–50 m-es sávban történt, mely összesen 19 régészeti lelőhelyet érintett. A vizsgált szakaszok mezőgazdasági művelés alatt álló területein változó feltételekkel és eredményességgel lehetett a terepbejárást elvégezni.

Órtilos közigazgatási területének K-i részén, az Órtilosba vezető 68118 j. út É-i oldalán, egy kukoricatáblát bejárva késő középkori kerámiatöredékeket találtunk. A magas kukoricásban, rossz megfigyelési körülmények mellett kíséreltük meg lehatárolni a korábban ismeretlen régészeti lelőhelyet.

Munkatársak: Melis Eszter régész, Lakatosné Sövegjártó Erika és Spolár Erika technikusok.

TOKAI ZITA MÁRIA

172. Ósagárd határa (Nógrád megye) I

A Magyar–szlovák DN 800 gázszállító tranzit vezeték építése kapcsán a település határában az alábbi lelőhelyek kutatását végezték el a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ munkatársai.

Széles-mező (2. lelőhely) (KÖH 78915): 2013. május 9-én elvégeztük a lelőhelyen a 045/22–25 hrsz.-ú ingatlanokon a próbafeltárást. A feltárt terület: 361,66 m² nagyságú volt, ebből pozitív 21,61 m² volt.

A lelőhely Ósagárd külterületén, a település szélétől 900 m-rel Ny-ra található, a Széles-mező elnevezésű, K–Ny-i irányú domb tetején, az erdősávtól D-re. A lelőhely közepén, a 31+260 és a 31+442 km szelvények között nyitott területen 1 régészeti jelenséget találtunk. A területen a megfigyelt humuszvastagság 30–70 cm között volt.

A feltárt jelenség egy gödör volt, amelynek 1/3-a a szelvényen kívül esett. Egy nagyobb égett platnidarabon és néhány paticsrögön kívül régészeti leletanyagot nem tartalmazott.

Széles-mező II. (KÖH 84121): 2013. május 9. és május 14. között elvégeztük a lelőhelyen a 045/30–33 hrsz.-ú ingatlanokon a próbafeltárást. A feltárt terület: 508 m² nagyságú volt, ebből pozitív terület: 191,7 m².

A lelőhely Ósagárd külterületén, a település szélétől 700 m-rel Ny-ra található Széles-mező K–Ny-i irányú domb D-i lejtőjén, a patak É-i oldalában található. A lelőhely Ny-i felén, a 31+681 és a 31+818 km szelvények között nyitott szelvényben 8 régészeti jelenséget azonosítottunk. A területen a humuszvas-tagság 40–60 cm volt. A feltárt 3 gödör, 3 árok és 2 cölöphely betöltésében faszéndarabkákon és paticsrögökön kívül régészeti leletanyagot nem találtunk, így keltező leletanyag hiányában nem tudtuk korszakolni a lelőhelyet, azonban a feltárt jelenségek formája és betöltése régészeti korú lelőhelyre utal, így mindenképpen szükséges régészeti lelőhelyként való nyilvántartása. A lelőhely feltehetően összefügg a tőle É-ra mintegy 250 m-re lévő Ósagárd, Széles mező (Leelőhely azonosító: 78915) lelőhellyel.

A feltárást munkatársa: Kiss László technikus.

BÓKA GERGELY

173. Pap, Jékei-rét-dűlő észak (KÖH 83203)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) R, B, V

2013 nyarán a kisvárdai Rétközi Múzeum és a nyíregyházi Jósza András Múzeum munkatársai értesültek róla, hogy egy helyi lakos a papi határban középső rézkori leleteket talált. A bemutatott leletek alapján feltételezhető volt, hogy a bodrogkeresztúri kultúra egyik temetőjét találta meg a bejelentő.

A területen lábon álló napraforgó betakarítása után kezdtük meg a leletmentést 2013. október 2-án. Ennek során a java rézkori bodrogkeresztúri kultúra 6 sírját tártuk föl: 3 férfi és 3 női sírt. A sírok nemek szerinti megoszlására a bennük talált leletek alapján következtettünk, ugyanis emberi vázra utaló nyomot egyáltalán nem találtunk. A talaj azokat, akárcsak a közeli fenyveslitkei temető esetében, teljesen megsemmisítette. A temető gazdag leletanyagot szolgáltatott: a kultúra jellemző edénytípusai kerültek elő, illetve 2 sírban ellentett élű rézfokosokat, 1 sírban pedig szakálhátú típusú laposbaltát találtunk. Említést érdemelnek továbbá a nagy méretű kőek.

A sírok feltárása során műszeres leletfelderítést is végeztünk és a temető környékét is alaposan átvizsgáltuk. Ennek során sikerült a középső rézkori sírok közelében egy bronzkori depóleletet is találnunk: egy edényben a késő bronzkor–kora vaskor jellemző bronztárgyait rejtették el egykor.

A leletmentést 2013. október 28-án fejeztük be, a leleteket a Jósza András Múzeumba szállítottuk. Az előkerült tárgyak restaurálása és leltárba vétele megtörtént, a sírok és a leletanyag feldolgozása folyamatban van.

Munkatársak: Bacskai István, Bálint Marianna, Bocz Péter, Kiss László, Kosztyu Brigitta, Linzenbold Attila, Pintye Gábor, Szalai Attila, Toldi Zoltán, Vizler Csaba.

TOMPA GYÖRGY

174. Penészlek, Kender-föld (KÖH 84619)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, V, Á, Kő

2013. március 6-án terepbejárást végeztünk Penészlek belterületén, a középkori templom helyének azonosítása okán. Ennek során az „elsüllyedt templom” falubeliek által vélt helyszínét vizsgáltuk át. Ez a Kender-föld határrészben van, a Templom-heggyel átellenben, a Fülöpre vezető műúttól közvetlenül K-re. É-i és K-i határát egy vizes mélyedés jelenti, míg DK felől a Penészleki (I/3-2-2 sz.) csatornáig, DNy felől pedig egy dűlőútig tudtuk követni a szántott, részben trágyázott parcellákban.

Az intenzív, É–D irányú telepnyom becslött kiterjedése: 180–240×500 m. A felszínről késő bronzkori-kora vaskori edénytöredékek mellett Árpád-kori és középkori cserepeket szedtünk össze.

Munkatársak: Reményi László MNM NÖK és Bocz Péter technikus, JAM.

PINTYE GÁBOR

175. Petrivente, Északi faluvég (KÖH 84567)

(Zala megye) Ő, Kk

A Nagykanizsai–Letenyei kistérségekben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztéséhez készült előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. június 17.–július 3. között végezték el az MNM NÖK munkatársai. A vizsgálat a tervezett nyomvonal tengelyétől mintegy 50–50 m széles sávban történt, mely 69 régészeti lelőhelyet érintett.

A Petriventére bevezető út Ny-i oldalán, az M7 autópályától D-re, a falu É-i végén alacsony kukoricásban, jó megfigyelési körülmények között a kissé köves, kavicsos felszínen késő középkori, valamint szórványosan őskori edénytöredékeket találtunk. Ezek egy új, korábban ismeretlen lelőhelyet jeleztek.

Munkatársak: Spolár Erika technikus és Balogh Lőrinc egyetemi hallgató (PTE).

TOKAI ZITA MÁRIA

176. Pécel, Hatos-dűlő

(MRT 11. k., 19 / 2. lh., KÖH 26222)

(Pest megye) R, Sza

A Magyar–szlovák DN 800 gázszállító tranzit vezeték építéséhez kapcsolódó régészeti kutatás keretében 2013. szeptember 5.–október 7. között a szentendrei Ferenczy Múzeum munkatársai elvégezték a lelőhely nyomvonalba eső szakaszának próbafeltárást. Az ismert lelőhelyet a nyomvonal É–D-i irányban szelte át, a humuszolt felszín átlagosan kb. 5 m széles volt, ebből kétoldalt 50–50 cm-t nem érintettünk a beruházó részsű képzésére vonatkozó előírásainak megfelelően. A régészeti jelenségek zömmel foltként az altalajban jelentkeztek, kivéve a lelőhely dombhátra eső, É-i részét, ahol a humuszban nagy mennyiségű edénytöredéket, patics- és tapasztásdarabot észleltünk. Itt a humuszréteg eltávolítását kézi erővel végeztük. Összesen 68 régészeti objektumot azonosítottunk, bontottunk ki és dokumentáltunk. Ebből 60 negatív struktúra; gödör illetve árok, 8 pedig az altalajon vagy a humuszban jelentkező pozitív jelenség: átégett, kikapasztott padló, állatváz, kerámia és paticsomladék. Több gödröt a nyomvonal szegélyénél meghagyandó részsű miatt vagy amiatt, hogy igen csekély részük esett